

"Om aan armen het goede nieuws te brengen heeft hij mij gezonden, om aan verslagen harten hoop te bieden, om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan geketenden hun bevrijding, ..." (Jesaja 61:1)

Aan allen die meeleven met het gevangenis-pastoraat,

De maatschappij is voortdurend in beweging en dat geldt zeker ook voor het gevangeniswezen. Op dit moment worden veel wijzigingen doorgevoerd waarbij nog niet duidelijk is of het voor gedetineerden uiteindelijk positief of negatief zal uitpakken. In de Koepel wordt, net als elders in de Pl's in Nederland, het programma "Modernisering Gevangeniswezen" ingevoerd. Positief is dat er weer een avondprogramma mogelijk is. Positief is ook dat er aandacht moet zijn voor de individuele gedetineerden. Moeilijk is dat er minder ruimte lijkt te zijn voor contactmomenten met de familie of met de advocaat. Juist in deze tijd voor Kerst en rond de jaarwisseling is dat voor gedetineerden erg zwaar: de gedachten zijn bij gezin, familie en vrienden. "De tijd lijkt soms van vloeibaar lood".

In de Grote of St. Bavokerk in Haarlem wordt in deze adventsperiode tijdens de jaarlijkse Broodbankactie aandacht gevraagd voor 'het begraven van de doden'. In de reeks Werken van Barmhartigheid is dit het zevende. Respect tonen bij het afscheid van het leven van hen die in onze maatschappij buiten de boot vallen en soms letterlijk in de goot overlijden is een teken van menselijkheid. Het zit hulp bij het leven niet in de weg. Onder hen die eenzaam - soms nauwelijks nog gekend door familie - overlijden, zijn ook ex-gedetineerden. In een teruggevonden gedicht (zie pg. 4) uit de vorige eeuw speelt die thematiek ook al.

We kijken ook dit jaar terug op een geslaagd symposium; u vindt een verslag. Alles is voortdurend in beweging en dat betekent ook dat dit symposium het laatste is in een reeks die in 'mijn' periode gehouden is. Over dit komende afscheid leest u verderop. Zo ook over het afscheid dat er geweest is van Petra Kerssies.

Ds. Anne Kooi, predikantdirecteur DCG

**Nieuwsbrief DCG
2011**

najaar

Wij-zij denken als spiegel van de tijd

Terugblik op het DCG/Exodus symposium 2011

Op 12 oktober van dit jaar werd ons jaarlijkse symposium gehouden. Dit maal onder de titel van: 'maatschappelijke uitsluiting van ex-gedetineerden'.

In het symposium werd de maatschappelijke en sociale uitsluiting met name belicht via een evaluatie van de regelgeving in de Verklaring Omtrent het Gedrag (de V.O.G; vroeger in de volksmond een 'verklaring goed gedrag'). Zo'n verklaring kan of moet zelfs door de werkgever worden gevraagd bij het verkrijgen van een nieuwe baan. Jurist Jeroen Pols gaf aan dat momenteel niet alleen bij functies met hoge integriteitseisen (politiek ambtsdrager, onderwijzer, toezichthouder naschoolse opvang) een V.O.G moet worden overlegd; ook taxi-chauffeurs moeten bijvoorbeeld over een V.O.G beschikken alvorens een aanstelling te krijgen. En voor in principe alle functies mag de werkgever zelf bepalen of bij een sollicitatie een V.O.G kan worden gevraagd. Bij de beoordeling van het afgeven van een V.O.G door een gemeente, wordt op grond van een screening door het Justitieel Documentatiecentrum, rekening gehouden met alle gegevens die op een strafblad staan: naast veroordelingen ook schikkingen, openstaande zaken en sepots. Voor de meeste functies geldt een terugkijktermijn van 4 jaar. Bij zedenzaken geldt zelfs een onbeperkte terugkijktermijn.

Jeroen Pols geeft aan, dat hij momenteel advocaat is van taxichauffeurs die bijvoorbeeld voor drie keer te hard rijden in de terugkijkperiode een V.O.G wordt geweigerd. Hij ziet het aanscherpen van de eisen m.b.t. een V.O.G als een uiting van de *zero-tolerance* mentaliteit van overheid en publieke opinie. Pols wijst er terzijde op, dat taxichauffeurs zelf ook nogal eens een *zero-tolerance* beleid toejuichen, tot ze zelf met de vergaande gevolgen te maken krijgen. Jeroen Pols heeft de overtuiging dat bij het weigeren van een V.O.G veel te gemakkelijk wordt verondersteld, dat een overtreding in bijvoorbeeld het gezinsverband een betrouwbare

indicatie vormt voor het gevaar van een misdrijf in het beroepsleven. Een jongere die gestraft wordt voor het ongewenst betasten van een meisje kan mogelijk op grond van de zedelijkheidswetgeving 20 jaar lang geen V.O.G ontvangen. Dat betekent dat als deze jongere een jonge man is in zijn twintiger en dertiger jaren, er een enorme blokkade ligt bij de aanvang van zijn arbeidzame leven. Terwijl het hebben van passend werk als één van de sterkste factoren geldt bij de preventie van recidive.

Annemiek Schrijver (IKON-TV) interviewt Kees Schuyt (socioloog, jurist, lid Raad van State): Wij-zij denken

Kees Schuyt stelt dat met name in de vijftiger jaren het stereotype wij-zij denken sterk was. Bijvoorbeeld: men werd ingedeeld als zijnde voor of tegen het kapitalistische Amerika. Hij vermoedt – en hoopt in elk geval- dat in de toekomst de voorstanders van een wereldwijde samenleving sterker zijn dan de nostalgische populistten met hun verlangen naar een Nederland voor de Nederlanders.

Op de voorgrond Kees Schuyt, achter hem Hilbrand Nawijn

Opmerkelijk is dat in de naoorlogse periode – los van de publieke opinie - zowel de politieke als de rechtelijke macht werkte aan een humanisering van het strafrecht. Schuyt stelt dat de belangstelling voor humanisering van het strafrecht gepaard ging met de afname van criminaliteit. Of er een oorzakelijk verband is en wat dan oorzaak en wat gevolg is, bleef in het midden. Met het wij-zij denken zijn verbonden gevoelens van angst voor contact met andere culturen. Opmerkelijk daarbij is dat volgens Schuyt gevoelens van onveiligheid het sterkst leven in kleine gemeenten met een verwaarloosbare impact van allochtonen. Bij enquêtes zegt men tegelijkertijd zich niet meer veilig te voelen en gelukkig zelf nooit in een onveilige situatie te zijn beland. Jongeren die gaan stappen en drinken voelen zich daarentegen het minst onveilig, maar lopen wel de meeste kans op het betrokken raken bij een geweldsdelict. Schuyt onderscheidt **drie oorzaken van sociale uitsluiting**:

a) Je mag niet integreren. Via het weigeren van een V.O.G bijvoorbeeld worden de mogelijkheden om te integreren sterk beperkt.

b) Je mist het vermogen tot integratie. Sociaal-psychologische of sociaaleconomische onmacht belemmert de integratie. Dit 'niet kunnen' speelt vaak een rol bij de re-integratie van ex-gedetineerden.

c) Je wil niet integreren. Verslaafden bijvoorbeeld kunnen de maatschappelijke uitsluiting zodanig geïnternaliseerd hebben, dat ze alleen maar willen leven in hun eigen subcultuur. Ze mijden het contact met een zorgzame samenleving.

Noodzaak en begrenzing van de straf

Schuyt onderstreept de noodzaak van vergelding in een geordende samenleving. Voorstanders van een samenleving die exclusief gericht is op re-integratie van de dader zijn momenteel, in tegenstelling tot de jaren '60, schaars. De film 'de bende van Oss' romantiseert de criminaliteit in Oss rond 1930 zozeer, dat het nodig is via de dissertatie van Nagel (pseudoniem J.B. Charles) te herinneren aan de levenslange gevolgen voor de slachtoffers. Nagel was een pionier in het rechtdoen aan het slachtoffer. Maar van meet af aan moet ook worden gewerkt aan vormen van verzoening.

De lasbreuk metafoor

Hoe de vertrouwensbreuk tussen delinquent en samenleving te dichten? Volgens Schuyt kan geprobeerd worden door het 'verwarmen' van de instituties van de samenleving enerzijds en van de mentale instelling van de delinquent anderzijds de breuk te lassen. Forumlid Sharon Gersthuizen duikt nog wat dieper in de metalurgie en wijst op de wenselijkheid van een lasdraad die het verbinden van de uiteinden bevordert. Als samenleving zien we volgens haar te weinig dat er een medium nodig is tussen samenleving en (ex-)gedetineerden. Aan de stemming in de zaal kon je – met enige fantasie - merken dat er ook gedacht werd aan het gevangenis-pastoraat en aan het maatjesproject.

Voor een humaan scepticisme/sceptisch humanisme

Kees Schuyt verzet zich tegen eenzijdigheden. In de jaren'60 is sprake geweest van een naïeve goedgelovigheid in het verbetervermogen van de mens. Maar de criminaliteit na 1970 is zoveel harder geworden, dat dit geloof wel heel sterk wordt beproefd.

Forumdiscussie

Naima Azough, voormalig Tweede Kamerlid GroenLinks, leidt de forum- en zaaldiscussie. In het forum zaten:

- Miranda Boonen, Willem Pompe Inst., Univ. Utrecht en bijzonder hoogleraar Penitentiair Recht Univ. Groningen
- Sharon Gesthuizen, Tweede Kamerlid SP
- Hilbrand Nawijn, voormalig minister Vreemdelingen en Integratie, nu gemeenteraadslid "Lijst Hilbrand Nawijn" te Zoetermeer
- Constance du Fossé, vestigingsdirecteur PI Vught
- Kees Schuyt, socioloog, jurist en lid Raad van State

De gevangenispopulatie

Aan Miranda Boonen de vraag om een indruk te geven van de gevangenispopulatie. Zij wijst op de toenemende hardheid van het criminele gedrag, op het feit dat 40% van de gevangenispopulatie buiten Nederland is geboren en op het grote aantal gedetineerden met complexe psychisch-psychiatrische problemen. Criminaliteit is met name tussen 1970-1990 sterk gestegen, zowel kwantitatief als qua ernst. Als een symbool van de doorgesloten tolerantie noemt zij het gedoogbeleid rond de koffieshops. Constance du Fossé bevestigt bovenstaand beeld. Maar hij geeft drie aanvullingen:

- 1) de stijging in de criminaliteitscijfers van de USA en het VK is veel sterker;
- 2) opmerkelijk is de voortdurende veranderende samenstelling naar nationaliteit. Toen hij begon in het gevangeniswezen was de helft van de populatie Turks/Koerdisch; daarna een instroom van Vietnamezen; toen vooral Marokkanen; nu veel Oost-Europeanen. Turken zijn mogelijk overgegaan naar een leven van huisje, boompje, beestje. Binnen de Marokkaanse cultuur is er sterk onderscheid tussen relatief gemakkelijk integrerende meisjes en de gemiddeld moeilijk integrerende jongens;
- 3) een wat al te bewuste wil om te integreren kan ook contraproductief zijn: bij tegenslag dreigt overmatige frustratie. Chinezen daarentegen, kunnen conflicten met andere bevolkingsgroepen gemakkelijker ontwijken.

Gevraagd: redelijke mildheid

Hilbrand Nawijn vertelt, dat hij zich als advocaat meer dan eens afvraagt of een uitgedeelde straf mogelijk milder was uitgevallen als niet een allochtoon maar een autochtoon in de verdachtenbank had gezeten. Een taxi-chauffeur een V.O.G weigeren wegens te hard rijden, vindt hij belachelijk; daarvoor is te hard rijden in onze samenleving te gewoon. Bij het weigeren van een V.O.G is z.i. sprake van *overacting*. Naima Azough vraagt Nawijn - ongetwijfeld vanuit haar politieke ervaring met hem als minister – "Wat is er met u gebeurd ?!" Een rolwijziging van minister naar advocaat/raadslid vraagt volgens Nawijn om andere accenten. Wat volgens hem niet verandert, is dat hij bij zijn mening blijft dat uit rapporten blijkt, dat je met het toelaten van grote immigratiestromen voorzichtig moet zijn.

Sharon Gesthuizen signaleerde, dat de staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie dhr. Teeven, de psychische problematiek van veel gedetineerden onderschat, als hij stelt dat de overheid alleen werk van een resocialisatieproject kan maken als de gedetineerde gemotiveerd is. Zorgmijders worden door sommige politici te gemakkelijk als klaplopers beschouwd. Constance du Fossé vindt eveneens dat overmatige zorg contraproductief is voor de resocialisatieproces, maar dat sluit effectieve hulp niet uit.

Vanuit de zaal merkt oud-gevangenisdirecteur Van den Brand op, dat veel werk moet worden gemaakt van het ontdekken van de mens achter de gedetineerde. Zijn inziens wordt nu te veel accent gelegd op straf als je de regels niet volgt. Ook wordt opgemerkt dat de overheid

bepaald geen voorbeeldfunctie op zich neemt, als het gaat om het in dienst nemen van ex-gedetineerden.

Voldoende waardering voor gevangenispersoneel?

Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat gevangenispersoneel heeft te lijden onder het beeld in de maatschappij dat gedetineerden alleen maar bewaakt worden.

Noodzaak van snelle en intensieve begeleiding van ex-delinquenten

Vanuit de zaal wordt opgemerkt, dat de eerste drie dagen na het ontslag heel belangrijk zijn voor het al dan niet slagen van de re-integratie. In de praktijk moet men vaak wel een maand of langer wachten op concrete ondersteuning. Ook Kees Schuyt is van mening, dat resocialisatiesuccessen voortkomen uit intensieve begeleiding en opleiding. Zorg dat ex-gedetineerden niet 1 x per twee maanden bezoek krijgt van de reclassering, maar 2x per week. En uit onderzoek blijkt dat het volgen van een opleiding crimineel gedrag sterk doet verminderen: 1 jaar opleiding zorgt voor gemiddeld 3 jaar minder zitten! Hervat een afgebroken studie!

Tijdens de discussie met de zaal

Interpretatie recidivecijfers

Gevraagd wordt waarom in vergelijking met België de recidivecijfers in Nederland veel hoger zijn. Wijst dat op een meer geslaagde re-integratie in België? Dhr. Du Fossé wijst erop dat je bij de interpretatie van recidivecijfers moet bedenken dat de terugkijkperiode in Nederland 7 jaar is en in België maar 2 jaar. Mw. Boonen is van mening, dat de recidive overall hoog is.

Oordeel over nut van korte straffen

Mw. Boonen stelt dat 60% van de veroordeelden minder dan 1 maand moet zitten. Zij vindt zulke straffen jammer van het geld, omdat je in zo'n korte periode resocialisatie wel kunt vergeten. Positiever is ze bv. over de maatregel Inrichting Stelselmatige Daders (ISD). De heer Schuyt zorgde voor een bemoedigend slotwoord voor mensen met detentieproblemen: jonge criminelen delen vele eigenschappen met.... geslaagde ondernemers! In het doorbreken van het wij-zij denken is er herstel van de maatschappelijke acceptatie van iemand die na een periode van detentie weer aansluiting zoekt en is er

herstel van het zelfverstaan van een maatschappij die hoort te weten dat deze mens er wezenlijk bij hoort.

Dick Buist (notulist, vrijwilliger DCG)

Zie ook : www.gevangenispastoraatDCG.nl

Soms word je verrast door een verleden waarvan je niet eens wist dat het bestond. Mijn vader vond een briefje tussen oude papieren van zijn vader. Mijn opa dus (die ik nooit heb gekend) had daarop in zijn eigen handschrift een gedicht overgeschreven van een zekere H.M. van Randwijk. Een gedicht over een recidivist, te plaatsen in de crisisjaren van de vorige eeuw. Althans, het leek me een gedicht van de jonge Van Randwijk (1909-1966). Hij werd bekend door de indrukwekkende regels: "Een volk dat voor tirannen zwicht zal méér dan lijf en goed verliezen; dan dooft het licht". Het vroege gedicht heeft iets onbeholpens; het is bijna een smartlap. Maar aan het eind staat m.i. iets op van de man die woorden ten dienste weet te stellen van hen die elke voorspraak ontberen.

Recidivist

- H.M. van Randwijk -

*Zoo was die man, zijn naam ben ik vergeten,
maar wat waar is moet worden gezegd,
zeven maal heeft hij in de bajes gezeten
en toen hij doodging, heeft niemand hem afgelegd.*

*Zijn moeder was een hoer moest ik later hooren,
en zijn vader heeft hij nimmer gekend,
en de eerste liefde die hij ontrving was van een gore
schlemiel, die hem opnam in zijn bent.*

*Wie meer wil weten moet naar de rechtbank
want daar staat het in geuren en kleuren vermeld,
zeven maal heeft hij in de bajes gezeten
en de achtste maal zat hij tusschen twee bumpers bekneld.*

*Toen was hij dood. - Maar een van zijn vrienden
heeft op zijn graf deze woorden gezegd,
dat hun makker altijd "Ons lief Heertje" beminde
en nu vrij was tot in eeuwigheid.*

*En niemand kan zeggen: dit is een leugen,
want niemand van ons heeft naast hem gestaan,
en het hemelrijk is voor hen die niet deugen
en voor zondaars is Christus doodgegaan.*

*En zo zij dien man hebt veracht in dit leven,
vreest niet als ge hem hierboven ontmoet,
want de dief en de burger zijn er om 't even
twee zwarten gereinigd, door hetzelfde bloed.*

--||--

Ik heb gezocht of ik dit gedicht ergens in een bundel kon terugvinden. Dat is me niet gelukt. Onderaan het gedicht staat een geheimzinnige bronvermelding geschreven: "Spectrum blz. 122/123". Deze aanwijzing zei mij niets. Als u er iets meer over weet of vindt hoor ik dat graag!

Anne Kooi

in

memoriam

Op 17 oktober jl. is de Amsterdamse predikante Petra Kerssies (37 jr.) bij een verkeersongeluk overleden. We kennen Petra omdat zij in 2007 een periode als gastpredikante in de Koepelgevangenis voorging. We herinneren ons Petra als een bijzonder warme vrouw; zij was bij de gedetineerden een geliefde dominee. We condoleren haar man en kinderen bij dit verschrikkelijke verlies.

Vertrek

Met enige weemoedig kondig ik mijn vertrek als predikant-directeur van het DCG aan. Want ik mag één van de twee predikanten worden van de Protestantse Kerk Brussel. Mijn standplaats zal Tervuren zijn; het werkgebied is vrijwel geheel Brussel. Ik vind het heel bijzonder om dit beroep te krijgen, maar het vertrek uit Haarlem voelt ook een beetje als verlies. De afscheidsdienst is op zondag 11 december om 10 uur in de Nieuwe Kerk, Nieuwe Kerksplein te Haarlem.

U bent allen van harte uitgenodigd!

Ds. Anne Kooi

Van de penningmeester

Aan het eind van het jaar is het een goede gewoonte verslag te geven van hoe het ons in financieel opzicht is verlopen in het afgelopen jaar. Daar kan ik vrij kort over zijn: het lijkt erop dat 2011 in financieel opzicht heel aardig zal zijn! Eind 2010 schreef ik een wat somber stukje over de financiën van het DCG. Uiteindelijk viel dat mee; er leek een klein tekort te komen, echter, de diaconie van de Protestantse Gemeente Haarlem (toch onze grootste subsidiënt) besloot om aan te zuiveren. Een mooi gebaar, waarvoor hartelijk dank.

Nu over 2011: Eigenlijk een jaar zoals eerdere jaren. In het midden van het jaar overtroffen de uitgaven opnieuw de inkomsten. Opnieuw is het tekort ingelopen in de tweede helft van het jaar. We hebben onze vaste subsidiënten zoals de eerder genoemde Protestantse Gemeente van Haarlem, het weduwen en wezenfonds, het Spaarnefonds, heel veel diaconieën van allerlei gemeentes uit Noord-Holland, en we hebben natuurlijk u!

Alles bij elkaar komt er elk jaar op wonderlijke wijze ongeveer net zoveel geld binnen als er uit gaat. Dat is prachtig om te zien. En voor u ook heel belangrijk om te weten: elk bedrag, ook de kleinere bedragen, is even waardevol. Elke bijdrage maakt het verschil. Uit uw bijdrage spreekt veel voor ons: uit elke overgemaakte euro blijkt ook waardering voor wat Anne, het bestuur en alle vrijwilligers doen in en rond de Koepel; dat u het belangrijk vindt dat er uit Christelijke overtuiging zorg is voor gedetineerden, ongeacht hun levensovertuiging en wat ze eventueel op hun kerfstok hebben. Diaconie is niet altijd een succesverhaal, maar het is een verhaal van wederzijdse trouw en aanwezigheid, van aandacht en betrokkenheid naar elkaar.

U helpt daar bij, dank u wel!

Tony Jansen

ING 4097009 t.n.v. DCG te Haarlem

Colofon:

Uitgave van het DCG: Stichting Diaconaal Centrum voor het Gevangenispastoraat, KvK 41225113, Postbus 2368, 2002 CJ Haarlem (023-5262166) www.gevangenispastoraatDCG.nl

redactieadres: dcg.haarlem@antenna.nl
Eindredactie Nieuwsbrief: Anne Kooi